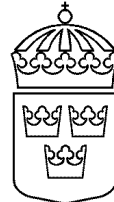

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 1995/96:AU1y

Förvaltningsmyndigheternas ledning

1995/96
AU1y

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har den 10 oktober 1995 beslutat bereda samtliga utskott tillfälle att yttra sig över proposition 1994/95:150 bilaga 7, avsnitt 3 om förvaltningsmyndigheternas ledning. Med anledning härav får arbetsmarknadsutskottet anföra följande.

I propositionen begär regeringen godkännande av nya riktlinjer för förvaltningsmyndigheternas ledning.

De föreslagna riktlinjerna i ledningsfrågan innebär följande.

Verksamhetens art och regeringens behov av att styra myndigheten på visst sätt skall vara utgångspunkten vid val av ledningsform.

Som ledningsform för centrala förvaltningsmyndigheter skall regeringen välja enrådgighetsverk eller styrelse.

Såväl enrådgighets- som styrelsemodellen bör vid behov anpassas till de särskilda förutsättningar som råder för den enskilda myndigheten.

En styrelse kan ha ett helt eller ett med myndighetschefen delat ansvar för verksamheten inför regeringen.

I propositionen lämnar regeringen vidare en redovisning departementsvis av vilka myndigheter som regeringen avser att ge ny ledningsform under år 1995 genom ändringar i myndighetens instruktion.

Följande principer anges ha varit vägledande vid prövningen av lämplig ledningsform.

Ledningsformen *enrådgighetsverk* bör enligt propositionen övervägas där det finns behov av en mer direkt och tydlig styrning av myndigheten och där politiska beslut måste genomföras utan fördröjning. Modellen bör kompletteras med ett *insynsråd* om det av allmänt intresse bedöms vara påkallat med demokratisk insyn och kontroll.

En ledningsform med *styrelse med fullt ansvar* för verksamheten kan, framhålls i propositionen, vara aktuell för myndigheter som arbetar under affärsliknande förhållanden eller har en verksamhet som innebär stort finansiellt och självständigt ansvar.

Den *nuvarande styrelsemodellen* med delat ansvar mellan styrelsen och myndighetschefen kan enligt propositionen passa för myndigheter där

bredd och mångfald är önskvärd och det inte finns skäl att närmare styra verksamheten. Modellen kan även väljas för myndigheter där insyn, råd och stöd har stor betydelse.

I proposition 150 framhåller regeringen att man delar den grundtanke som den dåvarande regeringen förde fram i propositionen Förvaltningsmyndigheternas ledning (prop. 1993/94:185, bet. KU42, rskr. 381) i ledningsfrågan, nämligen att myndigheterna skall ha en klar och tydlig ledningsfunktion, där det inte råder någon tvekan om var det yttersta ansvaret ligger.

Regeringen säger sig däremot inte helt dela den slutsats beträffande val av ledningsform som den dåvarande regeringen drog. Regeringen förordar, med hänvisning till de skiftande verksamheter det är fråga om, en mer flexibel tillämpning av olika ledningsformer än vad som nu gäller, då enrådighetsverk skall väljas i första hand.

I propositionen lämnas förslag på ledningsform för vissa myndigheter inom bl.a. arbetsmarknadsutskottets beredningsområde. Sålunda föreslås det nya Institutet för forskning och utveckling vara enrådighetsverk med insynsråd liksom Arbetarskyddsstyrelsen, men med det tillägget att den senare myndigheten skall ha ett särskilt beslutsorgan för den normerande verksamheten och i förvaltningsärenden.

Arbetsmarknadsutskottet fann vid sin behandling av förslaget beträffande Institutet för forskning och utveckling att bredd och mångfald var viktiga aspekter vid val av ledningsform för institutet och föreslog i sitt av riksdagen godkända betänkande 1994/95:AU18 en styrelse med ett delat ansvar mellan styrelse och myndighetschef.

Vad härefter angår frågan om ledningsform för Arbetarskyddsstyrelsen får utskottet anföra följande.

Arbetarskyddsstyrelsens styrelse består i dag av sju ledamöter, generaldirektören inräknad. Generaldirektören är styrelsens ordförande. Styrelsen har en bred medborgerlig sammansättning.

Styrelsens ansvar och uppgifter regleras i verksförfordningen (1987:1100) och i förordningen (1988:730) med instruktion för Arbetarskyddsverket.

I 13 § verksförfordningen i dess lydelse enligt förordning (1992:920) heter det:

Styrelsen skall fatta beslut om

1. myndighetens anslagsframställning och årsredovisning,
2. åtgärder med anledning av Riksrevisionsverkets revisionsrapporter och den redovisning myndighetens chef skall lämna till regeringen enligt 10 § andra stycket,
3. sådana föreskrifter som riktar sig till enskilda, kommuner eller landsting.

I 16 § första stycket förordningen med instruktion för Arbetarskyddsverket i dess lydelse enligt förordning (1994:682) heter det:

Utöver vad som anges i 13 § verksförordningen (1987:1100) skall styrelsen avgöra förvaltningsärenden som avser tillämpningen av arbetsmiljölagstiftningen, lagstiftningen om kemikaliekontroll, tobakslagen (1993:581) samt gentekniklagstiftningen.

Enligt 19 § förordningen (1988:730) med instruktion för Arbetarskyddsverket skall Arbetarskyddsstyrelsen innan den beslutar om föreskrifter som riktar sig till enskilda, kommuner eller landsting eller beslutar i förvaltningsärende av större vikt samråda med representativa arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer.

Den i propositionen föreslagna ordningen med ett särskilt beslutsorgan för kollektiva beslut för den normerande verksamheten och i förvaltningsärenden skulle innebära att det beträffande dessa ärenden blir en liknande ordning som i dag.

Enrådighetsverk bör som framgått av den föregående framställningen i vissa fall kompletteras med ett av regeringen tillsatt insynsråd. Ett sådant insynsråd föreslås för Arbetarskyddsstyrelsen. För styrelsens del kan den praktiska lösningen bli att några av de personer som sitter i beslutsorganet tillika ingår i insynsrådet.

Den föreslagna ledningsformen för Arbetarskyddsstyrelsen kan därmed som utskottet har förstått den i praktiken innebära i huvudsak samma ordning som i dag. Skillnaden blir den att exempelvis beslut om anslagsframställning och årsredovisning, som i dag beslutas av styrelsen, kommer att beslutas av generaldirektören.

Av det anförda finner utskottet att det inte föreligger tillräckliga skäl att ändra den nuvarande ordningen i all synnerhet som det i propositionen förordas flexibilitet i valet av ledningsform och bland förslagen även återfinns en ledningsform med delat ansvar mellan generaldirektören och styrelsen. Utöver detta vill utskottet understryka betydelsen av samhällelig insyn i verksamheten, något som bäst garanteras genom ett medborgerligt inflytande i styrelsen.

1995/96:AU1y

Sammanfattningsvis anser utskottet att den nuvarande ledningsformen för Arbetarskyddsstyrelsen bör behållas.

Stockholm den 7 november 1995

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Johnny Ahlqvist

I beslutet har deltagit: Johnny Ahlqvist (s), Elver Jonsson (fp), Sten Östlund (s), Per Unckel (m), Berit Andnor (s), Ulrica Messing (s), Kent Olsson (m), Martin Nilsson (s), Elving Andersson (c), Laila Bjurling (s), Patrik Norinder (m), Sonja Fransson (s), Christina Zedell (s), Christel Anderberg (m), Barbro Johansson (mp), Dan Ericsson (kds) och Ingrid Burman (v).

Avvikande mening

Per Unckel, Kent Olsson, Patrik Norinder och Christel Anderberg (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Arbetarskyddsstyrelsens styrelse" och slutar med "bör behållas" bort ha följande lydelse:

I fråga om Arbetarskyddsstyrelsen vill utskottet understryka betydelsen av att en ledningsform för statliga myndigheter utvecklas som är klar såväl vad avser själva ledningen som i fråga om ansvaret. Enligt utskottet uppnås detta bäst genom ett entydigt ansvar för generaldirektören (motsv.) för myndighetens uppgifter. Det hindrar självfallet inte att särskilda organ – dock inte för beslut – inrättas i myndigheten t.ex. för olika intressenter.

1995/96:AU1y

Gotab, Stockholm 1995